

18.10.2022

Pormestari

Eduskunta

133 §**Lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle tartuntatautilain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä**

HEL 2022-012109 T 03 00 00

Päätös

Pormestari päätti antaa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle seuraavan lausunnon tartuntatautilain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä HE 190/2022vp:

Helsingin kaupunki katsoo, että esitetyt teknisluonteiset ja vähäiset muutokset ovat kannatettavia. On esimerkiksi perusteltua, että alueellisen hoitoon liittyvien infektioiden rekisterin ylläpitovelvollisuutta (§ 36) ei laajenneta koskemaan kaikkia hyvinvointialueen palveluja.

On kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että esitykseen on otettu teknisten korjausten lisäksi myös merkittävää uutta sääntelyä.

9 §:ssä virke "Kunnassa on oltava kuntaan virkasuhteessa oleva tartuntataudeista vastaava lääkäri" on muutettu muotoon "Hyvinvointialueella ja HUS-yhtymällä on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata tartuntatautien torjuntatyöstä ja siihen liittyvistä tehtävissä kaikissa järjestämisvastuulleen kuuluvissa palveluissa. Hyvinvointialueella on oltava riittävä määrä hyvinvointialueeseen virkasuhteessa olevia tartuntataudeista vastaavia lääkäreitä. Hyvinvointialueella on oltava virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri, jonka tehtävänä on yhteensovittaa tartuntatautien torjuntatyö hyvinvointialueella. Myös HUS-yhtymällä on oltava virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri. Hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyötä tartuntatautien torjumiseksi. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävä hyvinvointialue ja HUS-yhtymä tukee osaamisellaan muita hyvinvointialueita."

Uutta lainkohtaa perustellaan (HE sivu 11) valtioneuvoston oikeuskanslerin 18.8.2020 antamalla ratkaisulla, jossa todetaan muun muassa, että sosiaali- ja terveysministeriön tulee jo ennakkollisesti lainvalmistelun keinoin varmistaa tartuntatautilääkärijärjestelmän toimivuus sekä pe-

18.10.2022

Pormestari

rustuslain 19 §:n 3 momentin ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden edellyttämä terveydenhuollon ja siihen kuuluvan tartuntatautien torjunnan ja hoidon kapasiteetti perus- ja ihmisoikeuksien tasapainoisen toteutumisen edellyttämällä tavalla. Hallituksen esityksessä mainitun lisäksi oikeuskansleri pitää myös voimavarojen ohjauksen keinoja tarpeellisina tässä tarkoituksessa.

Hallituksen esityksessä todetaan, että hyvinvointialueella tulisi olla riittävästi virkasuhteisia tartuntataudeista vastaavia lääkäreitä huolehtimaan lakisääteisistä tehtävistä, joihin liittyy julkisen vallan käyttöä (esimerkiksi karanteeni- ja eristämispäätökset), ja myös muuta laaja-alaisesti asiantuntevaa henkilökuntaa. Virkasuhteisten tartuntatautilääkäreiden määrän tulee olla sellainen, että tartuntatautien torjuntatyö ja muut tehtävät voidaan järjestää asianmukaisesti myös laajoissa epidemiatilanteissa kuten pandemian aikana.

Helsingin kaupunki on useassa eri yhteydessä kiinnittänyt sosiaali- ja terveysministeriön sekä valtioneuvoston huomiota siihen, että tartuntatautilakia tulee pikaisesti uudistaa. On selvää, että hyvinvointialueiden varautumisvelvollisuuksien lisääminen esitetyllä tavalla ei riitä turvaamaan tartuntatautijärjestelmän toimivuutta ja perusoikeuksien toteutumista.

Virkasuhteisten tartuntataudeista vastaavien lääkäreiden (tartuntatautilääkäri pelkästään ei riitä) määrä ei voi millään voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti toteutettavissa olevalla tavalla olla sellainen, että sillä voitaisiin järjestää tartuntatautien torjuntatyö asianmukaisesti myös laajoissa epidemiatilanteissa kuten pandemian aikana.

Tartunnanjäljitykseen liittyvistä lainsäädännön muutostarpeista

Helsingin kaupunki kiinnittää painokkaasti huomiota siihen, että tartuntatautilakia ei ole säädetty nopeasti etenevän pandemian olosuhteisiin. Sen keskeiset eristämistä ja karanteeniin määräämistä koskevat säännökset soveltuvat vain hyvin rajattujen paikallisten epidemioiden hallitsemiseen.

Ilman lain rakenteiden korjaamista ei voida päästä oikeuskanslerin tarkoittamaan lopputulokseen.

Tartunnan saaneen nopea eristäminen ja tartunnalle altistuneen nopea karanteeniin asettaminen voivat tietyissä tilanteissa (kuten oli koronaviruspandemian alkuvaiheessa) olla avainasemassa tartuntaketjujen katkaisussa ja epidemian laajan leviämisen hillitsemisessä.

Voimassa olevan tartuntatautilain mukaan vain tartuntataudeista vastaava lääkäri tai kiireellisessä tapauksessa muu julkisessa terveyden-

18.10.2022

Pormestari

huollossa toimiva laillistettu lääkäri voi päättää karanteenista ja eristyksestä. Tällainen kiireellinen päätös voidaan kuitenkin tehdä vain kolmeksi päiväksi ja se on saatettava mahdollisimman pian tartuntataudeista vastaavan lääkärin vahvistettavaksi. Hallinto-oikeuksien ratkaisukäytännössä on vaadittu välitön suullinen tai kirjallinen tartuntataudeista vastaavan lääkärin antama päätös, jotta karanteeni tai eristys ovat lainmukaisia. Esimerkiksi muu tartunnanjäljittäjä ei voi tartuntataudeista vastaavan lääkärin ohjeistusta noudattaen antaa tietoa eristämisestä tai karanteenista ilman, että em. lääkäri on ensin tehnyt yksilökohtaisen päätöksen asiassa.

Herkästi tarttuvassa yleisvaarallisessa tai sellaiseksi perustellusti epäilyssä tartuntataudissa tartuntoja voi tapahtua lyhyessä ajassa lukumääräisesti hyvin paljon. Jotta mahdollisesti tartuttavat henkilöt saadaan eristettyä nopeasti, muiden tehtävään koulutettujen henkilöiden tulee voida tehdä eristämisen ja karanteenipäätöksiä tartuntataudeista vastaavan lääkärin antaman yleispäätöksen tai -ohjeistuksen perusteella.

On selvää, että tällaisessa kiireellisessä tilanteessa etenkin tartuntataudeista vastaavien lääkäreiden tulee voida keskittyä erilaisten yleisohjeistusten laadintaan (jäljitys, ikääntyneiden hoiva, muut sosiaali- ja terveystalvet, muu yhteiskunta) ja haasteellisempiin konsultaatioihin. Muu lääkäriyövoima on puolestaan varattu infektiohoitoon, muuhun epidemiasta johtuvaan työhön ja peruspalvelujen jatkuvuuden turvaamiseen.

Tartunnanjäljitys on runsaasti resursseja vaativaa työtä ja eristykseen tai karanteenin tarve arvioidaan usein varsin pitkän henkilökohtaisen haastattelun kuluessa noudattaen kansallisia ja alueellisia viranomaisohjeita.

Helsingissä tehtiin koronapandemian aikana enimmillään yli 1 000 tartunnanjäljitystä päivässä. Lääkäriyövoimaa ei voida tällaisessa tilanteessa osoittaa edes suullisten päätösten antamiseen.

Tartunnanjäljitystä tekeillä henkilöillä tulee olla mahdollisuus konsultoida tarvittaessa tartuntataudeista vastaavaa lääkäriä. Mikäli edelleen vaadittaisiin tartuntataudeista vastaavan lääkärin tekemää yksilökohtaista kirjallista päätöstä, päätös tulee voida antaa selkeästi myöhemmin.

Eristäminen ja karanteeni tarkoittavat henkilön liikkumisvapauden rajoitusta. Tällä puututaan perusoikeuksien ytimeen. Punninnassa on kuitenkin otettava huomioon, että karanteenin ja eristykseen on toteuduttava viiveettä, jotta toimenpiteet olisivat vaikuttavia. Muiden ihmisten henkeä ja terveyttä, perusoikeuksia, ei pystytä suojaamaan ilman riittävän nopeita eristystoimia.

18.10.2022

Pormestari

Laajamittaisen tartunnanjäljityksen toteuttamisessa pitää pystyä hyödyntämään teknologisen kehityksen mahdollistamia nopeita ja tietoturvallisia vahvaa tunnistautumista edellyttäviä digitaalisia palvelukanavia. Niiden avulla altistuneita tai tartunnan saaneita tai heidän huoltajiaan voidaan ohjeistaa karanteeniin tai eristykseen. Tartunnanjäljityksessä tarvittavia tietoja tulee voida ilmoittaa digitaalisissa palvelukanavissa samalla tavoin kuin puhelimitse. Henkilö voi myös ilmoittaa digitaalisesti, mikäli tarvitsee yhteydenottoa puhelimitse.

Erilaisissa laitoksissa ja ympärivuorokautisissa asumispalveluissa asuvien parissa tehtävää tartunnan torjuntatyötä on myös tarkasteltava uudelleen.

Esittelijä

vs. kansliapäällikkö
Marja-Leena Rinkineva

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi
Sanna Isosomppi, ylilääkäri, puhelin: 310 51217
sanna.isosomppi(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 13.10.2022, saate
- 2 Lausuntopyyntö 13.10.2022, liite HE 190_2022 vp
- 3 Sosiaali- ja terveystoimialan lausunto 17.10.2022

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Eduskunnan sosiaali- ja
terveysvaliokunta

Otteen liitteet

Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa www.hel.fi 19.10.2022 ja asianosaista koskeva päätös on lähetetty 19.10.2022.

Pormestari

Pormestari

Lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle tartuntatautilain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä

HEL 2022-012109 T 03 00 00

Päätösehdotus

Pormestari päättää antaa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle seuraavan lausunnon tartuntatautilain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä HE 190/2022vp:

Helsingin kaupunki katsoo, että esitetyt teknisluonteiset ja vähäiset muutokset ovat kannatettavia. On esimerkiksi perusteltua, että alueellisen hoitoon liittyvien infektioiden rekisterin ylläpitovelvollisuutta (§ 36) ei laajenneta koskemaan kaikkia hyvinvointialueen palveluja.

On kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että esitykseen on otettu teknisten korjausten lisäksi myös merkittävää uutta sääntelyä.

9 §:ssä virke "Kunnassa on oltava kuntaan virkasuhteessa oleva tartuntataudeista vastaava lääkäri" on muutettu muotoon "Hyvinvointialueella ja HUS-yhtymällä on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata tartuntatautien torjuntatyöstä ja siihen liittyvistä tehtävissä kaikissa järjestämisvastuulleen kuuluvissa palveluissa. Hyvinvointialueella on oltava riittävä määrä hyvinvointialueeseen virkasuhteessa olevia tartuntataudeista vastaavia lääkäreitä. Hyvinvointialueella on oltava virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri, jonka tehtävänä on yhteensovittaa tartuntatautien torjuntatyö hyvinvointialueella. Myös HUS-yhtymällä on oltava virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri. Hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyötä tartuntatautien torjumiseksi. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävä hyvinvointialue ja HUS-yhtymä tukee osaamisellaan muita hyvinvointialueita."

Uutta lainkohtaa perustellaan (HE sivu 11) valtioneuvoston oikeuskanslerin 18.8.2020 antamalla ratkaisulla, jossa todetaan muun muassa, että sosiaali- ja terveysministeriön tulee jo ennakollisesti lainvalmistelun keinoin varmistaa tartuntatautilääkärijärjestelmän toimivuus sekä perustuslain 19 §:n 3 momentin ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden edellyttämä terveydenhuollon ja siihen kuuluvan tartuntatautien torjunnan ja hoidon kapasiteetti perus- ja ihmisoikeuksien tasapainoisen toteutumisen edellyttämällä tavalla. Hallituksen esityksessä mainitun lisäksi oikeuskansleri pitää myös voimavarojen ohjauksen keinoja tarpeellisina tässä tarkoituksessa.

Hallituksen esityksessä todetaan, että hyvinvointialueella tulisi olla riittävästi virkasuhteisia tartuntataudeista vastaavia lääkäreitä huolehti-

Pormestari

maan lakisääteisistä tehtävistä, joihin liittyy julkisen vallan käyttöä (esimerkiksi karanteeni- ja eristämispäätökset), ja myös muuta laaja-alaisesti asiantuntevaa henkilökuntaa. Virkasuhteisten tartuntatautilääkäreiden määrän tulee olla sellainen, että tartuntatautien torjuntatyö ja muut tehtävät voidaan järjestää asianmukaisesti myös laajoissa epidemiatilanteissa kuten pandemian aikana.

Helsingin kaupunki on useassa eri yhteydessä kiinnittänyt sosiaali- ja terveysministeriön sekä valtioneuvoston huomiota siihen, että tartuntatautilakia tulee pikaisesti uudistaa. On selvää, että hyvinvointialueiden varautumisvelvollisuuksien lisääminen esitetyllä tavalla ei riitä turvaamaan tartuntatautijärjestelmän toimivuutta ja perusoikeuksien toteuttamista.

Virkasuhteisten tartuntataudeista vastaavien lääkäreiden (tartuntatautilääkäri pelkästään ei riitä) määrä ei voi millään voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti toteutettavissa olevalla tavalla olla sellainen, että sillä voitaisiin järjestää tartuntatautien torjuntatyö asianmukaisesti myös laajoissa epidemiatilanteissa kuten pandemian aikana.

Tartunnanjäljitykseen liittyvistä lainsäädännön muutostarpeista

Helsingin kaupunki kiinnittää painokkaasti huomiota siihen, että tartuntatautilakia ei ole säädetty nopeasti etenevän pandemian olosuhteisiin. Sen keskeiset eristämistä ja karanteeniin määräämistä koskevat säännökset soveltuvat vain hyvin rajattujen paikallisten epidemioiden hallitsemiseen.

Ilman lain rakenteiden korjaamista ei voida päästä oikeuskanslerin tarkoittamaan lopputulokseen.

Tartunnan saaneen nopea eristäminen ja tartunnalle altistuneen nopea karanteeniin asettaminen voivat tietyissä tilanteissa (kuten oli koronaviruspandemian alkuvaiheessa) olla avainasemassa tartuntaketjujen katkaisussa ja epidemian laajan leviämisen hillitsemisessä.

Voimassa olevan tartuntatautilain mukaan vain tartuntataudeista vastaava lääkäri tai kiireellisessä tapauksessa muu julkisessa terveydenhuollossa toimiva laillistettu lääkäri voi päättää karanteenista ja eristyksestä. Tällainen kiireellinen päätös voidaan kuitenkin tehdä vain kolmeksi päiväksi ja se on saatettava mahdollisimman pian tartuntataudeista vastaavan lääkärin vahvistettavaksi. Hallinto-oikeuksien ratkaisukäytännössä on vaadittu välitön suullinen tai kirjallinen tartuntataudeista vastaavan lääkärin antama päätös, jotta karanteeni tai eristys ovat lainmukaisia. Esimerkiksi muu tartunnanjäljittäjä ei voi tartuntataudeista vastaavan lääkärin ohjeistusta noudattaen antaa tietoa eristämi-

Pormestari

sestä tai karanteenista ilman, että em. lääkäri on ensin tehnyt yksilökohtaisen päätöksen asiassa.

Herkästi tarttuvassa yleisvaarallisessa tai sellaiseksi perustellusti epäillyssä tartuntataudissa tartuntoja voi tapahtua lyhyessä ajassa lukumääräisesti hyvin paljon. Jotta mahdollisesti tartuttavat henkilöt saadaan eristettyä nopeasti, muiden tehtävään koulutettujen henkilöiden tulee voida tehdä eristämisen- ja karanteenipäätöksiä tartuntataudeista vastaavan lääkärin antaman yleispäätöksen tai -ohjeistuksen perusteella.

On selvää, että tällaisessa kiireellisessä tilanteessa etenkin tartuntataudeista vastaavien lääkäreiden tulee voida keskittyä erilaisten yleisohjeistusten laadintaan (jäljitys, ikääntyneiden hoiva, muut sosiaali- ja terveystalvet, muu yhteiskunta) ja haasteellisempiin konsultaatioihin. Muu lääkäriyövoima on puolestaan varattu infektiopotilaiden hoitoon, muuhun epidemiasta johtuvaan työhön ja peruspalvelujen jatkuvuuden turvaamiseen.

Tartunnanjäljitys on runsaasti resursseja vaativaa työtä ja eristyksen tai karanteenin tarve arvioidaan usein varsin pitkän henkilökohtaisen haastattelun kuluessa noudattaen kansallisia ja alueellisia viranomaisohjeita.

Helsingissä tehtiin koronapandemian aikana enimmillään yli 1 000 tartunnanjäljitystä päivässä. Lääkäriyövoimaa ei voida tällaisessa tilanteessa osoittaa edes suullisten päätösten antamiseen.

Tartunnanjäljitystä tekeillä henkilöillä tulee olla mahdollisuus konsultoida tarvittaessa tartuntataudeista vastaavaa lääkäriä. Mikäli edelleen vaadittaisiin tartuntataudeista vastaavan lääkärin tekemää yksilökohtaista kirjallista päätöstä, päätös tulee voida antaa selkeästi myöhemmin.

Eristäminen ja karanteeni tarkoittavat henkilön liikkumisvapauden rajoitusta. Tällä puututaan perusoikeuksien ytimeen. Punninnassa on kuitenkin otettava huomioon, että karanteenin ja eristyksen on toteuduttava viiveettä, jotta toimenpiteet olisivat vaikuttavia. Muiden ihmisten henkeä ja terveyttä, perusoikeuksia, ei pystytä suojaamaan ilman riittävän nopeita eristystoimia.

Laajamittaisen tartunnanjäljityksen toteuttamisessa pitää pystyä hyödyntämään teknologisen kehityksen mahdollistamia nopeita ja tietoturvallisia vahvaa tunnistautumista edellyttäviä digitaalisia palvelukanavia. Niiden avulla altistuneita tai tartunnan saaneita tai heidän huoltajiaan voidaan ohjeistaa karanteeniin tai eristykseen. Tartunnanjäljityksessä tarvittavia tietoja tulee voida ilmoittaa digitaalisissa palvelukanavissa

Pormestari

samalla tavoin kuin puhelimitse. Henkilö voi myös ilmoittaa digitaalisesti, mikäli tarvitsee yhteydenottoa puhelimitse.

Erilaisissa laitoksissa ja ympärivuorokautisissa asumispalveluissa asuvien parissa tehtävää tartunnan torjuntatyötä on myös tarkasteltava uudelleen.

Esittelijän perustelut

Eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunta pyytää 20.10.2022 klo 14 mennessä kirjallista asiantuntijalausuntoa tartuntatautilain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä, HE 190/2022 vp (liitteet 1 ja 2).

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia siten, että lakiin tehdään hyvinvointialueiden perustamisesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuvat ja eräät muut tekniset muutokset. Myöhemmin on tarkoitus valmistella erikseen tätä esitystä laajempi tartuntatautilain sisällöllisiä muutoksia koskeva uudistus.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2023.

Sosiaali- ja terveystoimiala on valmistellut eduskunnan sosiaali- ja terveystoimikunnalla annettavan asiantuntijalausunnon. Toimialan lausunto on liitteenä 3.

Hallintosäännön 9 luvun 1 §:n 7 kohdan mukaan pormestari tekee esityksiä ja antaa kaupunginhallitukselta pyydettyjä lausuntoja sekä huolehtii näihin rinnastettavista muista tehtävistä, jollei asiaa sen periaatteellisen tai taloudellisen merkityksen johdosta ole saatettava kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Esittelijä

vs. kansliapäällikkö
Marja-Leena Rinkineva

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi
Sanna Isosomppi, ylläkäri, puhelin: 310 51217
sanna.isosomppi(a)hel.fi

Liitteet

- 1 [Lausuntopyyntö 13.10.2022, saate](#)
- 2 [Lausuntopyyntö 13.10.2022, liite HE 190_2022 vp](#)
- 3 [Sosiaali- ja terveystoimialan lausunto 17.10.2022](#)

Muutoksenhaku

Postiosoite
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

Pormestari

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Eduskunnan sosiaali- ja
terveysvaliokunta

Otteen liitteet

Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täy-
täntöönpano

Tiedoksi

Sosiaali- ja terveystoimiala
Kaupunginkanslia

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

MUUTOKSENHAKUOHJEET

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §